

עֲרָבִים זֶה לָּזָה

חינוך לחסד ונתינת כדרך חיים

יחידת לימוד בנושא

חסד ונתינה

במעגל:

אני והעצמי
אני והקהילה

עלון לימוד ועיון - לומדים בחברותא

התוכנית הרב - שנתית של 'לאורו נלך'

מדרגת האהבה

הרב שמעון שקופ כותב בהקדמתו ל"שערי יושר":

"והנה אם בהשקפה ראשונה רגשי אהבת עצמו ורגשי אהבת זולתו הם כצרות זו לזו, אבל עלינו להשתדל להעמיק בזה למצוא הסגולה המאחדת אותם, אחרי כי שניהם דורש ה' מאתנו. וסגולה זו היא שיתברר ויתאמת אצל האדם איכותו של "האני" שלו, כי בזה יומד מעלת כל האדם לפי מדרגתו. האיש הגס והשפל כל "אני" שלו מצומצם רק בחומר וגופו. למעלה ממנו מי שמרגיש ש"אני" שלו הוא מורכב מגוף ונפש. ולמעלה מזה מי שמכניס לה "אני" שלו בני ביתו ומשפחתו. והאיש ההולך על פי דרכי התורה, ה"אני" שלו כולל את כל עם ישראל, שבאמת כל איש ישראל הוא רק כאיבר מגוף האומה הישראלית. ועוד יש בזה מעלות של איש השלם, ראוי להשריש בנפשו להרגיש שכל העולמות כולם הוא ה"אני" שלו, והוא בעצמו רק כאבר קטן בתוך הבריאה כולה, ואז גם רגש אהבת עצמו עוזר לו לאהוב את כל עם ישראל, ואת כל הבריאה כולה."

שאלות לעיון:

1. את מי מצווה אותנו הקב"ה לאהוב?
2. מהם המדרגות של האהבה והנתינה הכלולות ב"אני" של האדם?

התורה - תחילתה וסופה חסד

"דרש רבי שמלאי:

תורה - תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים דכתיב: "ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית ג') וסופה גמילות חסדים דכתיב: "ויקבור אותו בגיא" (דברים לד'), (סוטה יד', א')

שאלות לעיון:

1. אילו מעשים של גמילות חסדים מופיעים במקור שלפניכם?
2. מה ניתן ללמוד מכך שהתורה פותחת ומסיימת בעניין של גמילות חסדים?

"ללכת בכל דרכיו"

ואילו הם דרכי המקום:

"ה' ה' א-ל רחום וחנון ארך אפיים ורב חסד ואמת" (שמות לד'). ואומר: "כל אשר יקרא בשם ה' יימלט" (יואל ג'), וכי היאך אפשר לו לאדם לקרות בשם שנקרא בו הקב"ה? אלא נקרא המקום רחום, שנאמר: "רחום וחנון ה'" (תהילים קג'), אף אתה היה חנון ועשה מתנת חיים. נקרא הקב"ה "צדיק", שנאמר: "כי צדיק ה' צדקות אהב" (שם, יא'), אף אתה היה צדיק. נקרא המקום חסיד, שנאמר: "כי חסיד אני נאום ה' (ירמיהו ג'), אף אתה היה חסיד. לכך נאמר: "והיה כל אשר יקרא בשם ה' ימלט"... (מדרש תנאים, דברים יא', כב').

שאלות לעיון:

1. מהם תכונותיו של הקב"ה כפי שמופיעים במקור שלפניכם?
2. כיצד יכול האדם לסגל לעצמו תכונות הדומות לתכונותיו של הקב"ה?

השמחה השלמה

"ימים טובים (חגים)...חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב, הוא ובניו ואשתו ובני בניו..

שנאמר "ושמחת בחגיך". ...

כל אחד כראוי לו - כיצד? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות (ממתקים), והנשים קונה להם בגדים ותכשיטים נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין ושותין יין"
וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום והאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו, ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי הנפש, אין זו שמחת מצווה אלא שמחת כרסו...שמחה כזו קלון היא להם..."(רמב"ם)

שאלה לעיון

1. מתי השמחה היא שלמה לפי דברי הרמב"ם ומדוע?

"אך יתבונן נא האדם

כי לאשר ייתן - יאהב."

(הרב דסלר, מתוך "מכתב לאלהיו", חלק א' עמוד 37)

כח הנתינה = כח עליון ממידות יוצר הכל ברוך הוא. שהוא מרחם ומיטיב ונותן. מבלי קבל דבר בתמורה.

כוח הנטילה = הוא אשר יתאוה האדם למשוך אליו את כל הבא בתחמו. כח זה הוא אשר יקראוהו בני האדם "אהבת עצמו", והוא שורש כל הרעות.

שאלות לדין:

1. מדוע נטילה היא שורש כל הרעות, למה מתרגל אדם הרגיל בנטילה, מדוע זה קשור לאהבת עצמו?
2. למי מידמה הנותן, מדוע?
3. למה כוחה של הנתינה על פי הרב דסלר?

"ירא שמים אמיתי"

אינו יכול

לישון בלילות

מתוך דאגה:

מה עשיתי היום כדי להקל על סבלו של יהודי מדוכא בייסורים?"
(הרב אריה לוי)

שאלה לעיון:

מדוע לפי ר' אריה לוי ירא שמים לא יכול לישון אם לא עשה חסד?

לסיכום מקורות הלימוד:

עניינה של התורה ועניינו של העולם הם עשיית טוב בחיי היום יום, ולא רק חיפוש אחר פרויקטים "ענקיים", גם חיך לחבר במצב רוח רע, עזרה לאדם במצוקה, רגישות לזולת... כל אלה יש בהם משום "עשיית טוב", חסד ונתינה. על פי תורת ישראל, עשיית חסד מסיעת בידי לחשוף את מה שטמון בי ואת ההכרה שהחיים וכל מה שיש לי הינם מתנה אלוקית וייעוד שעלי להגשימו.

אדם שמספק רק את יצריו ותאוותיו אין בכך שימחה אלא רק מעשים שהם חיצוניים, השמחה נעצרת בתחושה של החמצה כי דאגתי לעצמי בלבד, השמחה המלאה של האדם היא ברצון להיטיב השמחה תלויה ביכולת לגלות חמלה וטוב, הרצון להשפיע משלי על מי שאין לו.